

International Journal of Academic Value Studies

ISSN : 2149 - 8598

www.javstudies.com

(Yayınlanma Tarihi: 10/05/2016)

International Journal of Academic Value Studies, 2016 / 2 (3): 1-12.

Arnavutluk'ta Gençlerde İnternet Bağımlılığı

Yrd.Doç.Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN¹

¹Sakarya Üniversitesi, htaylan@sakarya.edu.tr

Yrd.Doç.Dr. Nikolin AGALLİJA²

² Aleksander Moisiu Üniversitesi, nagallija@bayburt.edu.tr

Öz

Daha çok 1990'ların sonunda bireylerin yaşamlarına ve gündemlerine giren internet, gün geçtikçe kullanıcılarını kendine bağlamaktadır. Bugün internet kullanımı, hem dünyada hem de Arnavutluk'ta devasa boyutlara ulaşmaktadır. Dünya'da yürütülen birçok araştırma, internetin en çok çocuklar ve gençler tarafından kullanıldığı saptamıştır. İnternet kullanım sürelerinin artmasıyla birlikte zamanla özellikle gençlerin bağımlı hale geldikleri son dönemlerin önemli sosyal sorunları arasında yer almaktadır. *Arnavutluk'ta Gençlerde İnternet Bağımlılığı* adı taşıyan bu çalışmada, Tiran'da üniversitede öğrenim gören öğrencilerin (gençlerin) internet kullanımı ve internet bağımlılık düzeyleri konu edinmektedir.

Bu kapsamda 2015 yılı Mayıs aylarında Tiran'da 336 üniversite öğrencisine, yüz yüze görüşme yoluyla *İnternet Bağımlılığı Ölçeği* de içeren soru formu uygulanmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .88,5 olarak bulunmuştur. Alan taraması (Survey) yoluyla elde edilen verilerin analiz ve yorumlanmasıyla şu bulgulara ulaşılmıştır;

Öğrencilerin yüzde 72,6'sı günlük internet kullanmaktadır. Öğrenciler, çoğunlukla internete evden bağlanmaktadır. Ev dışındaysa cep telefonlarından ve internet kafelerden bağlanmaktadır. İnternet kullanan öğrencilerin yüzde 93,6'sı interneti her gün kullandığı görülmektedir. Yüzde 55'i günlük 1 ile 3 saat arası internete bağlanmaktadır. Aşırı internet kullanımı olarak niteleyebileceğimiz 8 saatten fazla internet kullanmaktadır. Gençler günde ortalama 3 saat 46 dakika internete bağlanmaktadır. Tiran'da üniversite öğrencilerinin binde 3'ü internet bağımlıdır. Yüzde 8,9'u ise internet bağımlılığı riski taşımaktadır. Kızlar, erkeklere göre daha çok internet bağımlıdır ve daha çok internet bağımlılığı riski taşımaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: İnternet Kullanım Alışkanlıkları; İnternet Bağımlılığı; İnternet Bağımlılığı Ölçeği

JEL Kodları : L86

Internet Addiction in Young People in Albania

Abstract

In the late 1990s, the Internet have entered into people lives and agenda, it connects its users day by day. The Internet usage, today is reaching gigantic proportions both in the world in Albania. Many studies carried out in the world, has revealed that the most popular internet being used by children and young people. With the increase in the Internet usage time period, young people have become addicted and this situation can be seen as a social problem among the major social problems. In this study "*Internet Addiction in young people in Albania*" university students who study in Tirana have been a subject in terms of their internet usage and levels of internet addiction.

In this context, in May 2015, face to face meetings have been done with 336 university students in Tirana through the Internet Addiction Scale that includes a questionnaire. The reliability coefficient was found to be 88.5. The findings that have been obtained via survey have been analyzed. The findings revealed that; 72.6 percent of students use the internet daily and students are often connected

to the internet at home. In outside they can use mobile phone or internet café in order to connect to the internet. The findings showed that 93, 6's percent of students use the Internet every day. 55 percent of students are connected to the internet from 1 to 3 hours for a day. We can describe as excessive use of the internet is more than 8 hours. Young people are connected to the internet daily average of 3 hours 46 minutes. 3/1000 university students in Tirana are internet addiction. In addition, 8.9 percent are at risk of Internet addiction. Girls are more dependent on the Internet than men and are more at risk of Internet addiction.

Keywords: Habits of Internet Usage; Internet addiction; the Scale Internet Addiction

JEL Classification: L86

1. GİRİŞ

1990'ların sonundan itibaren bireylerin yaşamlarına ve gündemlerine daha çok giren internet, gün geçtikçe kullanıcılarını kendine bağlamaktadır. Bugün internet kullanımı, hem dünyada hem de Arnavutluk'ta devasa boyutlara ulaşmaktadır. Arnavutluk'ta 2000 yılında nüfusun yüzde 0,1'i olan 2500 internet kullanıcısı varken; 2008 yılında yine aynı araştırmanın verilerine göre, Arnavutluk'ta nüfusun yüzde 16'sına tekabül eden 580 bin civarında internet kullanıcısı bulunmaktadır. 2013 yılına varıldığında ise bu rakamlar hızla artmıştır. 2013 verilerine göre Arnavutluk'ta 1 milyon 800 bin civarında internet kullanıcısı vardır; bu da Arnavutluk nüfusunun yüzde 63'üdür (www.internetworldstats.com).

İnternet kullanıcılarının ise önemli kısmı sosyal ağ siteleri ya da sosyal paylaşım siteleri de denilen sosyal medya kullanıcılarından oluşmaktadır. Örneğin 2013 yılsonu verilerine göre bir sosyal ağ sitesi olan Facebook'un dünyada yaklaşık 1,1 milyar civarında kayıtlı kullanıcısı varken; Arnavutluk'ta 1 milyon civarında (nüfusun yüzde 38'i) kayıtlı kullanıcısı vardır. Bilindiği üzere internetin ortaya çıkması ve yaygınlaşmasıyla birlikte değişik toplumsal grup ve kategorilerin internet kullanım pratikleri üzerine birtakım çalışmalar yapılmıştır. Aynı şekilde internet bağımlılığı üzerine de bazı araştırmalar yürütüldüğü görülmektedir.

İnternet kullanım sürelerinin artmasıyla birlikte zamanla gençlerin bağımlı hale gelmeleri gündelik yaşam algılarında, değer ve tutumlarında önemli değişim ve dönüşümlere neden olabilmektedir. Bu çalışmayla geleceğin yetişkinleri şimdi ise ergenlik döneminde olan üniversite öğrencilerinin internet kullanımının ve internet bağımlılığının ne düzeyde olduğuna cevap aranmaktadır.

İletişim çağı olarak da nitelenen günümüzde internetin önem, işlev ve etkinliğinin artması, bir dizi yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Gündelik yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen internet, gençler için birtakım riskler taşımaktadır. Olası risklerden en büyüklerinden olan internet bağımlılığının bilimsel verilerle ortaya konulması, riskin önlenmesi, riske müdahale edilmesi ve riske karşı gençlerin korunması açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda *Arnavutluk'ta Gençlerde İnternet Bağımlılığı* adı taşıyan bu çalışma, üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin interneti kullanma alışkanlıklarını ve bağımlılık düzeylerini konu edinmektedir. Çalışma kapsamında öncelikli olarak öğrencilerin interneti kullanma pratikleri ortaya konulacak, ardından öğrencilerin internete olan bağımlılık düzeyleri tespit edilecektir.

İnternet bağımlılığını belirlemek için Young (1996; 1998; 2004) tarafından tanımlanan ve Horzum ve Ayas tarafından geliştirilen *İnternet Bağımlılığı Ölçeği* kullanılacaktır. Ayrıca öğrencilerin internet bağımlılıklarının ölçülmesi, sadece internet kullanma pratiğiyle sınırlandırılacaktır. Bilgisayar kullanımı, cep telefonu kullanımı, çevrimdışı (offline) ya da çevrimiçi (online) bilgisayar oyunu oynama gibi daha geniş teknoloji kullanım ve bağımlılıkları araştırmanın kapsamı dışındadır.

2. İNTERNET BAĞIMLILIĞI KAVRAMI ve İNTERNET BAĞIMLILIĞIYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN BULGULARI

2.1. İnternet Bağımlılığı Kavramı

İlk olarak İngiltere'de 1991 yılında Shotton bilgisayar bağımlılığı ve 1996 yılında Griffiths teknoloji bağımlılığı eğilimleri üzerine çalışmalar yapmıştır (Young, 2004). Bu çalışmalardan sonra internet bağımlılığı terim olarak ilk kez Ivan Goldberg tarafından kullanılmıştır. Sonrasında internet bağımlılığı ile ilgili ilk çalışma Young (1996) tarafından yürütülmüştür. Young'a göre (2004) bağımlılık türleri genellikle kontrol edilemeyen dürtülerdir ve bunu kontrolünü kaybetme, bağımlılık yaratan nesneyi kullanmadığında kaygı duyma ve davranışsal bozukluk izler. Suiistimal ise bağımlılığın biraz daha yumuşak bir formudur, kullanıcı için sorunlar yaratır ve zihnini meşgul eder ancak kullanıcı bu kullanımı frenlemede bağımlılığa göre daha çok kontrol sahibidir.

İnternet bağımlılığı herhangi bir sarhoş edici madde (intoxicant) içermeyen ve aşağıda belirtilen kriterleri geliştiren bir bağımlılıktır. Bu sorular aynı zamanda internet bağımlılığının varlığını tespit etmek amacıyla kullanılabilir:

- 1- Hiç internetin zihninizi meşgul ettiğini hissediyor musunuz (önceki çevrimiçi aktivitelerinizle ilgili düşüncelere kapılıyor musunuz veya gelecekteki çevrimiçi etkinliklerinizi hayal ediyor musunuz)?
- 2- Kendinizi tatmin etmek için uzun süreli internet kullanım ihtiyacı hissediyor musunuz?
- 3- Hiç internet kullanımınızı yavaşlatamamak, durduramamak veya azaltamamak gibi tecrübeler yaşadınız mı?
- 4- İnternet kullanımınızı azalttığınız zaman kendinizi huzursuz, sinirli, huysuz veya mutsuz hissediyor musunuz?
- 5- Planladığınızdan daha fazla internette kalıyor musunuz?
- 6- Hiç bir ilişkiyi, iş veya kariyer fırsatını internet yüzünden tehlikeye attınız mı?
- 7- İnternette bulunma sürenizi gizlemek için hiç ailenize, terapistinize veya başka kişilere yalan söylediniz mi?
- 8- İnterneti hiç problemlerden uzaklaşmak veya üzüntülü bir ruh halinden uzaklaşmak için kullandınız mı?

Bu sorular amaçsız, iş icabı olmayan internet kullanımı için geçerlidir ve 6 aylık bir süreç içerisinde bu sorulardan 5 veya daha fazlasına evet demesi durumunda internet bağımlılığı olduğuna işaret eder (Young, 2004).

2.2. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Araştırmalar

Young dışında internet bağımlılığı ile ilgili temel çalışmalara önce dünyada sonrasında ise Arnavutluk'ta olmak üzere aşağıda yer verilmektedir:

Pratelli, Browne ve Jonhson (1999) internet bağımlılığı üzerine yaptıkları bir araştırmada bazı bireylerin takıntı benzeri karakteristiklerinin internet ve bilgisayar kullanımları ile ilgili olduğunu tespit etmişler ve ayrıca bu kişilerin yüz yüze etkileşimden ziyade çevrimiçi etkileşimi tercih ettiklerini tespit etmişlerdir.

Anderson (2001) çalışmasında DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition) madde bağımlılığının teşhisi için açıkladığı 7 maddeyi şu şekilde belirtmiştir. a- müzahama, tolerans, b- tekrar isteği, planlandığından daha fazla kullanım, d-madde kullanımını kontrol etme veya azaltmada istek veya başarısız teşebbüs, elde etmede, kullanmada ve yeniden elde etmede fazla zaman harcama, e- sosyal, mesleki ve eğlence aktivitelerinde madde kullanımından dolayı azalma, f- madde kullanımı olumsuz etkilerine rağmen devam etmesi. Bağımlılığın teşhisi için 12 ay boyunca bu maddelerden 3 veya daha fazlasının görülmesi kişinin bağımlı olduğunu göstermektedir. Anderson çalışmasında bu 7

soruya çok benzeyen ve yanıtları evet/hayır şeklinde olan internet bağımlılığı ile ilgili bir anket hazırlamış ve 1078 internet kullanıcısına uygulamıştır. Sonuçlara göre internet kullanıcılarının %9.8'i bu anketteki soruların 3 veya daha fazlasına evet yanıtını vermiştir. Erkeklerin bayanlara göre daha fazla bağımlılık gösterdikleri de ayrıca tespit edilmiştir.

Shaojing'in (2004) *Kullanımlar ve Bağımlılık Modeli* çerçevesinde yaptığı araştırmada 4 hipotez ve 4 araştırma sorusu analiz etmiştir. Özellikle internete maruz kalma ile internet öz yeterliliği arasında pozitif, internet maruz kalma ve internet kaygısı arasında negatif bir ilişki bulmuştur. Keza, internet kullanım motivasyonu, kişisel eğilimler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiye ve internet bağımlılığı ile internet kullanım motivasyonları arasındaki ilişkiye aracılık eder. Dahası, bireylerin tipik internet kullanımı ve motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Son olarak internet kullanım ve bağımlılık modeli hiyerarşik regresyon analizi tarafından desteklenmiştir (Shaojin, 2004: 134).

Yoon'un (2006) ise 158 Doğu-Asyalı ve 160 Amerikalı üzerinde gerçekleştirdiği bir çalışmada Doğu-Asyalı bireylerin daha çok sosyal anlama ve yalnız oyun oynama şeklinde internet bağımlılığı tipolojisi göstermişlerdir. Ayrıca kültürel etkileşim ve kültüründen uzaklaşma tutumunun internet bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Mafé ve Blas'ın (2006) bazı İspanyol kullanıcılar üzerinde gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, İspanyol internet kullanıcıları orta seviyede internet bağımlılığı göstermektedir ve bağımlıların genellikle gençler ve yüksek eğitilmiş kişilerdir. Ayrıca internet bağımlılığı internet üzerinden alışverişte gönüllülüğe yön vermekte ve en önemli kanıtı da bilgi almak için internette araştırmalar yapmak olarak ifade edilmektedir.

Douglas ve diğerleri (2008) ve Widyanto ve Griffiths (2006)'e göre internet bağımlılığının 7 farklı türü vardır, bunlar; internet bağımlılığı (internet addiction), aşırı internet kullanımı (excessive internet use), dürtüsel internet kullanımı (compulsive internet use), problematik internet kullanımı (problematic internet use), patolojik internet kullanımı (pathological internet use), sanal gerçeklik bağımlılığı (cyberspace addiction) ve çevirim içi olma bağımlılığıdır (Akt: Thadani ve Cheung, 2011).

Diğer yandan sosyal medya bağımlılığı konusunda yürütülen çalışmalara değinmekte yarar vardır. Bu bağlamda, Bahk, Sheil, Jr. Rohm ve Lin (2010) 258 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada dijital medya bağımlılığı, ilişkiye dayalı oryantasyon ve demografik özelliklerin Facebook, MySpace gibi sosyal ağ sitelerinin kullanımını etkileyen potansiyel faktörler olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre ilişkiye dayalı oryantasyon, aile, gezi vb fotoğrafları paylaşma ile pozitif ilişkilidir. Regresyon analizine göre yaş, sosyal medya kullanımının önemli ve negatif bir göstergesidir. Fakat dijital medya bağımlılığı ve toplam bilgisayar kullanımı bağımlılık ölçümü için pozitif önemli öngörülerdir. Yani ne kadar çok bilgisayar kullanımı, dijital medya bağımlılığı ve yaş olarak genç olunursa sosyal medyaya sitelerine katılım artmaktadır.

Valenzuela, Park ve Kee'nin (2008) 2603 web kullanıcısı üzerinde gerçekleştirdiği bir çalışmada, Facebook kullanım yoğunluğu ile öğrencilerin yaşam tatmini, sosyal güveni, sivil katılım ve siyasal katılım arasında büyük pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Thadani ve Cheung'a (2011) göre ise, çevrimiçi sosyal ağ bağımlılığı, bireydeki gerilimi yükselten tecrübeler veya çevrimiçi sosyal ağ sitelerine girmeden önce uyarılma hisseden ve davranışı tamamlamayla beraber bir rahatlama hissi veren bir dürtü kontrol düzensizliği olarak tanımlanmıştır. Çevrimiçi sosyal ağ bağımlılığının internet bağımlılığının bir türü olduğu düşünülmektedir. Ayrıca geleneksel internet kullanımı ile günümüz internet teknolojileri arasında önemli miktarda sosyal etkileşim farkı vardır. Çevrimiçi sosyal ağ bağımlılığı ancak bu sitelerin sosyal boyutu analiz edilerek ortaya çıkarılabilir.

Çakır, Balta ve Horzum (2008) bilgisayara giriş dersini alan farklı bölümlerden 292 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, internette haftada 8 saatten fazla kalan öğrenciler ile 8 saatten az kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğunu tespit etmişlerdir. Buna ilaveten öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerle internet bağımlılıkları arasında anlamlı fark tespit etmişlerdir.

Balcı ve Gülnar (2009) Selçuk Üniversitesinde 953 öğrenci üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin %23,2'sinin internet bağımlısı olduğunu ve internet bağımlısı olan öğrencilerle olmayanlar arasındaki en güçlü farkların internet kullanım süresi ve internete duyulan güven olduğunu tespit etmişlerdir.

Canan (2010), internet kullanma örüntüleri, üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığını araştırmak ve aşırı internet kullanımı ile sosyo-demografik özellikler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, Düzce Üniversitesinde öğrenim gören 18-27 yaş aralığındaki 1034 gence "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" uygulayarak elde ettikleri verilere göre, öğrencilerin %9.7'si internet bağımlısı olduğu bulgulanmıştır. Araştırmaya göre, internet bağımlılığının erkeklerde kızlara oranla daha yaygın olduğu; erkeklerin kızlardan daha fazla internet kullandıkları tespit edilmiştir.

Ayşegül Durak Batıgün, Nevin Kılıç, Ebru Akün ve Pelin Özgür (2010), Ankara ve İstanbul'daki üniversitelerde öğrenim gören 1198 üniversite öğrencisine "İnternet Bağımlılığı Ölçeği", "Beş Faktör Kişilik Ölçeği", Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" ve "Kısa Semptom Envanteri" uyguladıkları araştırmada internetin kullanım amaçları ve internet bağımlılık durumlarını ortaya koymayı ve ayrıca internet bağımlılığı ile öğrencilerin kişisel özellikleri, psikolojik belirtiler ve sosyal destek arasındaki ilişkileri saptamayı amaçlamışlardır. Araştırmanın bulgularına göre ankete katılan öğrenciler günde ortalama 2,14 saat internet kullanmaktadır ve %18,89'luk bir dilim internet bağımlısı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca araştırmaya göre, erkekler, kadınlardan daha fazla internet bağımlısı oldukları; Üst sosyoekonomik düzeye (üst SED) sahip kişilerin, alt ve orta SED'e sahip kişilerden daha fazla internet bağımlısı oldukları bulgulanmıştır.

Thadani ve Cheung (2011)'a göre bu sosyal boyutu 7 maddede incelemek mümkündür:

- 1- Ruh hali değişimi; sosyal ağ kullanımı ile beraber ruh hali değişimi, rahatlama ve rahatsız olma gibi duygu durum değişikliklerinin kolaylıkla görülür olması.
- 2- Sosyal yarar, sosyal ağ sitesinden elde edilen sosyal yararlar.
- 3- Negatif sonuçlar, sosyal ağ sitelerinin kullanımı sonucu negatif sonuçlar.
- 4- Dürtü durum, çevrimiçi davranışları kontrol etme, azaltma ve bitirmede kontrol kaybı; sosyal ağ sitelerinde geçirdiği süre için suçluluk duyma.
- 5- Aşırı kullanım, çevrimiçi sosyal ağ sitelerini saatlerce kullanma ve zaman kontrolünü kaybetme.
- 6- Tekrar isteme, çevrimiçi sosyal ağlardan uzak kalmada zorluklar.
- 7- İnsanlar arası kontrol, çevrimiçi sosyal ağ sitelerinde diğer insanlarla etkileşime geçerken sosyal kontrolünün arttığını hissetme biçimi.

Çakır, Ayas ve Horzum (2011) 996 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, erkek öğrencilerin bayanlara göre internet ve bilgisayar oyunu bağımlılıklarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca erkek öğrenciler bayan öğrencilere göre teknolojiyi daha kolay kullanabilmektedir ve bu nedenle erkeklerin bağımlılık düzeyi bayanlara göre yüksektir. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise internete erişim kolaylığı, internet kullanma becerileri ve internette geçirilen zaman internet bağımlılığına neden olmaktadır.

Taylan ve Işık (2015), 2013 yılında Sakarya'da yürüttükleri İnternet Bağımlılığı araştırmada şu sonuçlara ulaşmışlardır: öğrencilerin yüzde 82'sinin evinde internet bağlantısı vardır.

Öğrencilerin yüzde 93,8'i interneti her gün kullandığı görülmektedir. Günde ortalama 3,11 saat internete bağlanmakta; 2,75 saat Facebook, Twitter vb. sosyal medya sitelerine bağlanmakta ve 2,27 saat bilgisayar ve çevrimiçi (online) oyun oynamaktadırlar. Sakarya'da öğrencilerin yüzde 4,1'i internet bağımlısıdır. Yüzde 28,5'i ise internet bağımlılığı riski taşımaktadır.

3. YÖNTEM VE TEKNİK

3.1. Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerinin internet kullanım eğilimleri ve internet bağımlılık düzeylerinin araştırıldığı bu çalışma, alan taramasına (survey) dayanan betimleyici ve keşfedici bir araştırmadır. Çalışma kapsamında araştırmanın sorunu ve amacına uygun olarak oluşturulan soru ve hipotezler, çözümlenmesi için belirlenen birtakım ölçekler vasıtasıyla oluşturulacaktır. Soruşturma sonucu elde edilen veriler ise belirlenen istatistik teknikleriyle analiz edilip, yorumlanacaktır.

3.2. Araştırma Sorusu ve Hipotezleri

Günümüzde gençlerin yaşamlarında önemli bir yer tutan internet, kullanıcıları üzerinde bağımlılık oluşturan bir olgu durumundadır. Özellikle de interneti kullanan ve daha da yoğun kullanan (bağımlılık düzeyinde) gençlerin, bu medyadan etkilenmesi araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma probleminin çözümüne yönelik şu sorulara cevap aranması planlanmaktadır:

- 1- Üniversite öğrencilerinin gündelik yaşamlarında internet kullanım sıklığı nedir?
- 2- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı var mıdır? ve ne düzeydedir?
- 3- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı cinsiyet farklılığına göre değişmekte midir?

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ana evreni, Tiran'daki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, tabakalı örneklem tekniğine göre, evreni temsil etme düzeyi ölçütlerine göre belirlenmiştir. Üç üniversite, sosyo-ekonomik düzeye göre tabakalandırılarak seçilmiştir. Toplam üç üniversiteden 336 öğrenciye anket uygulanmıştır.

3.4. Soru Formunun Tanıtılması

Araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan soru ve hipotezlerin çözümlenmesi amacıyla yürütülecek saha araştırmasında 336 öğrenciye uygulanan soru formu, üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, öğrencilerin medya ve internet kullanım alışkanlıklarını ortaya koymaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde, internet bağımlılık düzeylerini ölçmek amacıyla *İnternet Bağımlılığı Ölçeği* yer almaktadır. Soru formunun üçüncü ve son bölümü ise, üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini soruşturan sorulardan meydana gelmektedir.

5. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

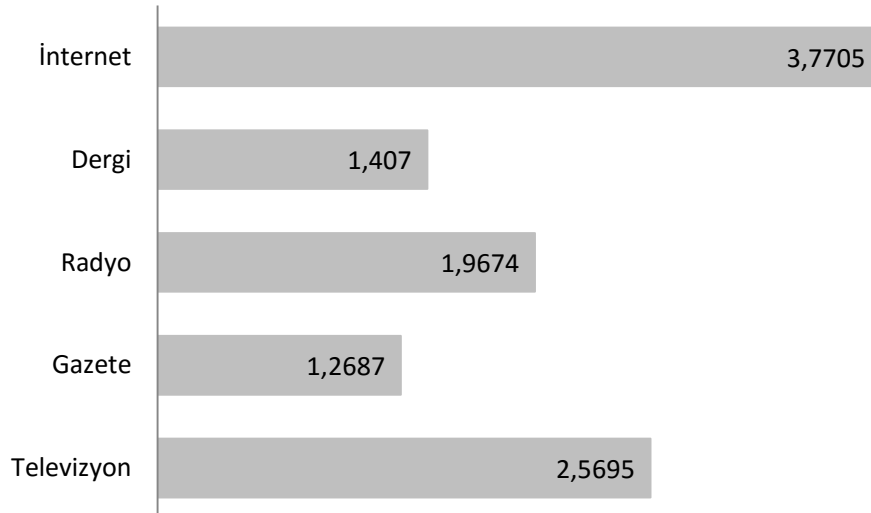
Tablo.1: Demografik Özellikler

Cinsiyet	%
Kız	73,5
Erkek	26,5
Yaş	20,17
Gelir	490,16
Anne Eğitim	
Okumamış	,9
İlkokul	,6
Ortaokul	6,4
Lise	68,0
Üniversite	24,1
Baba Eğitim	
Okumamış	,3
İlkokul	,3
Ortaokul	4,9
Lise	61,7
Üniversite	32,8

Ankete katılan üniversite öğrencilerinin yüzde 73,5'i kız; yüzde 26,5'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20'dir. Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 490'dır. Üniversite öğrencilerinin anneleri ve babaları genelde lise ve üzerinde bir eğitim düzeyine sahiptirler.

5.2. Medya Takip Durumu

Tablo.2: Medya Kullanım Durumu

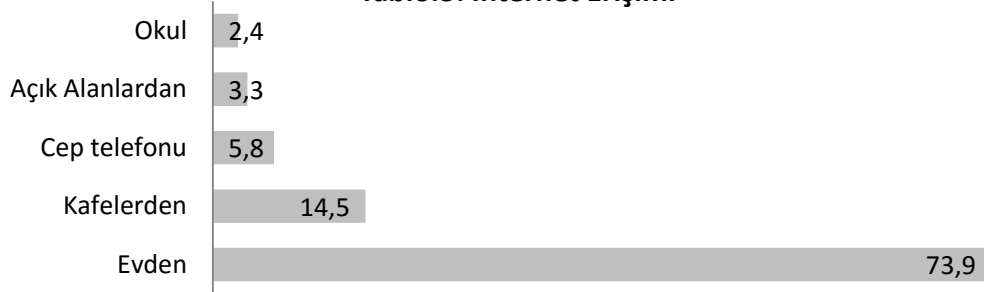
Üniversite öğrencilerinin en sık takip ettikleri internettir. Bir diğer en sık takip ettikleri kitle iletişim aracı televizyondur. Üçüncü en sık takip ettikleri ise radyodur. Dergi ve gazete okuma en az gerçekleştirdikleri faaliyetlerdendir.

Öğrenciler, interneti ortalama 3 saat 46 dakika kullanmakta; televizyonu 2 saat 33 dakika seyretmekte; radyoyu ise 2 saate yakın dinlemektedirler. Dergi ortalama 1 saat 20 dakika ve gazete ise 1 saat 15 dakika okunmaktadır.

5.3. İnternet Kullanımı

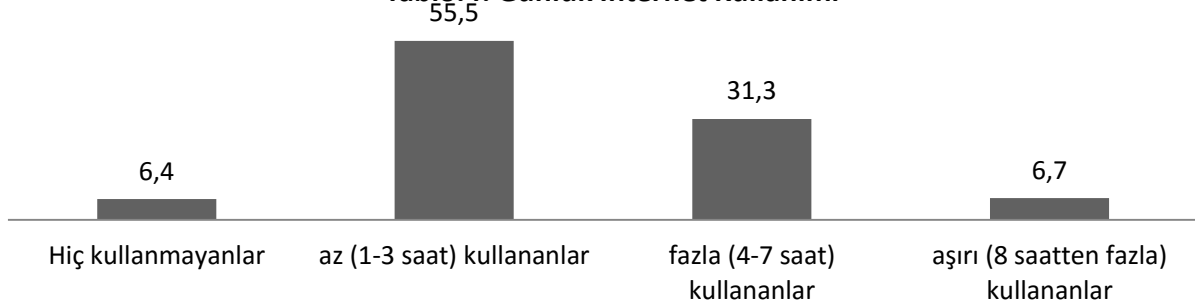
Öğrencilerin yüzde 72,6'sı internet kullanmaktadır; yüzde 27,4'ü internet kullanmamaktadır. Hane başı ortalama 1,5 bilgisayar düşmektedir. İnternet özellikli cihaz sayısı ise ortalama 2'dir.

Tablo.3: İnternet Erişimi

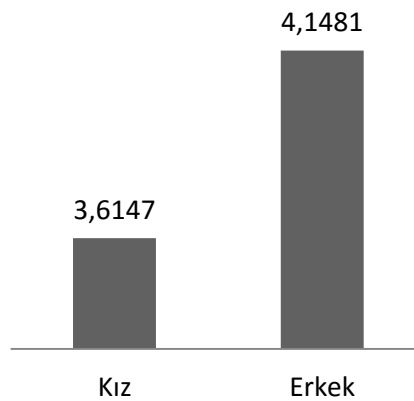
Gençler internet erişimini çoğunlukla (%73,9) evlerinden sağlamaktadırlar. Kafelerden ve açık alanlardan internet sağlayanlar da azımsanmayacak orandadır (%17,8).

Tablo.4: Günlük İnternet Kullanımı

Öğrencilerin günlük internet kullanımına bakıldığında; öğrencilerin yüzde 55,5'i günlük 1 ile 3 saat arası internete bağlanmaktadır. Yüzde 31,3'ü 4 ile 7 saat arası internete bağlanmaktadır. 8 saatten fazla internete bağlananların oranı ise yüzde 6,7'dir. Toplamda gençlerin yüzde 93,6'sı internete bağlanmakta; sadece yüzde 6,4'ü internet kullanmamaktadır.

Tablo.5: Cinsiyete Göre Günlük İnternet Kullanımı

Erkekler, kız öğrencilerden daha fazla internete bağlanmaktadır. Kızlar, günde ortalama 3,61 birim (3 saat 36 dakika) internete bağlanırken; erkek öğrenciler, günde ortalama 4,14 birim (4 saat 8 dakika) internete bağlanmaktadır.

5.4. İnternet Bağımlılığı

	Ortalama	Faktör
Tablo.6: İnternet Bağımlılığı Ölçeği		
İnternete bağlanmak için işimi/dersimi ihmal ederim.	1,9619	,512
İnternet kullanımımı kontrol altına almak için başarısız girişimlerde bulunurum.	1,9857	,307
İnternete bağlanmadığımda kendimi huzursuz hissederim.	1,9952	,685
İnternete bağlandığımda, planladığımdan fazla kalırım	2,7905	,397
İnternete bağlanmak için çevremdeki kişileri ihmal ederim.	1,6762	,573
Yapmam gereken başka işler varken, önce e-postalarımı kontrol ederim.	2,0429	,265
Kendimi internete bağlanma zorunda hissederim.	1,9048	,558
İnternette bağlanmayı çevremdeki gerçek kişilerle vakit geçirmeye tercih ederim.	1,6238	,578
İnternete bağlanarak uzun zaman harcadığım için okula/işe geç kalırım.	1,3952	,564
İnternete uzun süre bağlı kaldığım için, kendimi yorgun hissederim	1,7429	,584
İnternete bağlı olmadığım zamanlarda hayatın anlamsız olduğunu düşünürüm	1,5857	,407
İnternete bağlı olduğumda başkaları tarafından rahatsız edildiğimde sinirlenirim.	1,7905	,628
Geç saatlere kadar internete bağlı kaldığım için uykusuz kalırım.	1,8714	,606
İnternete bağlandığımda kapatmam gerektiğini düşünüp "bir dakika daha" diyerek devam ederim.	2,4857	,482
Bilgisayar karşısında durmak fiziksel olarak beni olumsuz etkilemesine rağmen internete bağlı kalmak için buna katlanırım.	1,8667	,587
Boş zamanımı internete bağlanarak geçiririm.	2,4048	,547
İnternette uzun süre bağlı kalmam uykusuz kalmama neden olduğu için derste/ işte uyuklarım.	1,3667	,632
İnternete uzun süre bağlı kaldığım için zaruri ihtiyaçlarımı (tuvalet, yemek yeme, banyo gibi) ertelediğim olur.	1,5905	,638
İnternette bağlanmama izin vermedikleri için ailemle tartışırım.	1,2429	,451
Gece herkes uyurken internete bağlanabilmek için kalkarım.	1,4143	,556
İnternete birkaç gün dahi bağlanmama düşüncesi beni olumsuz etkiler.	1,6714	,600
İnternete bağlı olmadığım zamanlarda tekrar bağlanana kadar kendimi huzursuz hissederim.	1,6238	,560
İnternete bağlanmak fikri olmaz ise hayattan zevk almam.	1,4857	,536
Çevremdeki kişiler internette gezindiğim sürenin fazlalığından şikâyet eder.	1,6524	,644
İnterneti hayatımdaki problemlerden kaçış yolu olarak görürüm.	1,4667	,632
İnternet kullanım sürem hakkında çevremdeki kişilere yanlış bilgi veririm.	1,3952	,597
İnternete bağlı olmadığım zamanlarda bağlı olacağım anı hayal ederim.	1,4286	,545
İnternete bağlanmak için yaptığım planları değiştiririm.	1,3619	,601

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,885
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2138,170
	df	378
	Sig.	,000

Total Variance Explained						
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,596	30,701	30,701	8,596	30,701	8,596

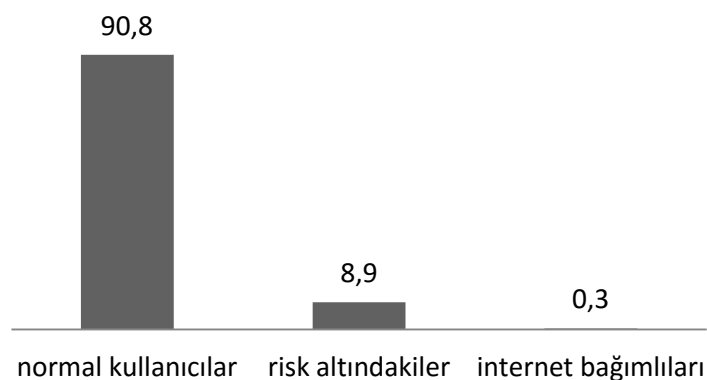
Extraction Method: Principal Component Analysis.

İnternet bağımlılığı ölçeği 5'li Likert türü bir cevaplama sistemiyle uygulanmıştır. Buna göre ölçeğin cevap seçenekleri "Her zaman (5), Sık sık (4), Bazen (3), Nadiren (2) ve Hiçbir zaman (1)" şeklinde derecelendirilmiştir. İnternet bağımlılığı ölçeğinde 28 madde bulunmaktadır. Maddelerin internet bağımlılığı faktöründeki yük değerleri .265 ile .644 arasında değişmektedir.

Toplam 28 madde ölçeğin toplam varyansının %30,70'ini açıklamaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. İç tutarlılık testi sonuçlarında internet bağımlılığı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .88,5 olarak bulunmuştur.

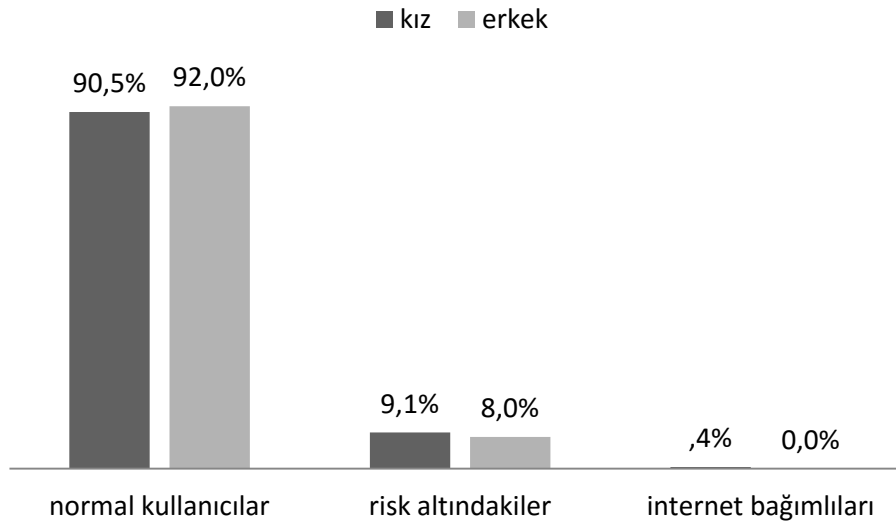
Ölçekten 28 ile 140 arasında puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça internet bağımlılığı düzeyi artmaktadır. Ölçekten 112 ile 140 puan arasında alanlar, internet bağımlısı olarak değerlendirilmiştir. 70 ile 112 arasında puan alanlar ise risk altındaki internet kullanıcılarını işaret etmektedir.

Tablo.8: İnternet Bağımlılığı

Tiran'da üniversite öğrencilerinin binde 3'ü (% 0,3) internet bağımlısıdır. Yüzde 8,9'u ise internet bağımlılığı riski taşımaktadır. Yüzde 90,8'i ise normal internet kullanıcılarıdır.

Tablo.9: Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı durumunu cinsiyete göre karşılaştırdığımızda; hem internet bağımlılığında hem de internet bağımlılığı riskinde kızlar ve erkekler arasında farklılık söz konusudur. Kızlar, erkeklere göre daha çok internet bağımlısıdır ve daha çok internet bağımlılığı riski taşımaktadırlar.

6. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Arnavutluk'ta Gençlerde İnternet Bağımlılığı adını taşıyan; üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin interneti kullanma alışkanlıklarını ve internet bağımlılık düzeylerini konu edinen araştırma, 2015 yılı Mayıs ayında Tiran'da toplam 3 üniversiteden seçilen 336 öğrenciye uygulandı ve şu sonuçlara ulaşıldı;

İnternet en sık kullandıkları kitle iletişim aracıdır. Televizyon seyretme ikinci sıradadır. Radyo dinleme ise en sık kullandıkları üçüncü iletişim aracıdır. Özellikle akıllı telefonlarla her üç kullanım, oranlarını daha da artırmakta; özellikle internet ve sosyal medya gençlerin yaşamının ayrılmaz bir parçası durumundadır.

Tiran'da üniversite öğrencilerinin binde 3'ü internet bağımlısıdır. Yüzde 8,9'u ise internet bağımlılığı riski taşımaktadır. Kızlar, erkeklere oranla daha fazla internet bağımlısıdır ve daha fazla internet bağımlılık riski taşımaktadırlar.

Bu bulgularla ulaşılan en temel sonuç; gençler için internet, artık yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş; gündelik yaşamlarında en merkezi iletişim aracı konumuna ulaşmış; özellikle gençlerde, internet bağımlılığı artık önemli bir sosyal sorun ve risk alanıdır. Gençlerdeki bu internetin problemlili kullanımının ve internet bağımlılığının, günümüzün en önemli sosyal sorunlarından birini oluşturmakta olduğunun ve anne-babalar olarak; eğitimciler olarak; akademisyenler olarak; politikacılar olarak; sivil toplum olarak ya da ülkenin geleceği konusunda tedirginlik duyan vatandaşlar olarak hepimizin bu sorunun çözümü konusunda sorumluluklarımız vardır.

KAYNAKÇA

Anderson, K. J. (2001), Internet Use Among College Students: An Exploratory Study, Journal of American College Health, 50.

Bahk, C. M., Sheil, A., Rohm Jr., C.P. & Lin, F. (2010), Digital Media Dependency, Relational Orientation and Social Networking Among College Students, Communication of the IIMA, 10(3).

Balcı, Ş. & Gülnar, B. (2009), Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili, Selçuk İletişim, 6 (1).

Batıgün, A. D., Kılıç, N., Akün, E. & Özgür, P. (2010), İnternet Bağımlılığı: Kişilik Özellikleri, Psikolojik Belirtiler, Sosyal Destek ve İlişkili Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme, TÜBİTAK Projesi.

Canan, F. (2010), Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Disosiyatif Belirtiler ve Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişkiler, Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Düzce.

Çakır-Balta, Ö. & Horzum, M.B. (2008), İnternet Bağımlılığı Testi, Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 7 (13).

Çakır, Ö., Ayas, T. & Horzum, M.B. (2011), Ergenler için Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (2).

Gülnar, B., Balcı, Ş. & Çakır, V. (2010), Motivations of Facebook, Youtube and Similar Web Services Users, Bilig, 54 (3).

<http://www.internetworldstats.com>

Mafé, C.R. & Blas, S.S. (2006), Explaining Internet Dependency, Internet Research, Cilt 16, Sayı 4.

Pratarelli, M.E., Browne, B.L. & Jonhson, K. (1999), The Bits and Bytes of Computer/Internet Addiction: A Factor Analytic Approach, Behavior Research Methods, 31 (2).

Shaojing, S. (2004), Internet Use, Involvement, and Dependency, Kent State University, Doktora Tezi.

Taylan, H.H. & Işık, M. (2015), Sakarya'da Ortaokul ve Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Turkish Studies, Sayı: 10.

Thadani, D.R. & Cheung, C.M.K. (2011), Online Social Network Dependency: Theoretical Development and Testing of Competing Models, HICSS, 2011, 44th Hawaii International Conference on System Sciences, Hawaii.

Valenzuela, S., Park, N. & Kee, K.F. (2008), Is There Social Capital in a Social Network Site? Facebook Use and College Students' Life Satisfaction, Trust and Participation, Journal of Computer-Mediated Communication, 14(4).

Young, K.S. (1996), Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder, 104th annual meeting of the American Psychological Association, Toronto, Canada, August 15, 1996.

Young, K.S. (1998), Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder, CyberPsychology & Behavior, 1(3).

Young, K.S. (2004), Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and its Consequences, Behavior, 48.